

PETITES ADDICIONS A LA HISTORIA DE LA TARRAGONA ROMANA

En 1907, 1912 i 1915 els Srs. G. M. de Brocà, A. Masriera i R. Ferraté, respectivament, han donat interessants notícies sobre la història de les immediacions de Reus durant la dominació romana. Sembla, en resum, que nostra ciutat, en aquella llunyana època, no existiria com a poble civilment constituït. Més aviat una senzilla reunió de cases de camp o vil·les dedicades a l'agricultura i certes explotacions industrials (la ceràmica, principalment, entre elles) sembla ésser el seu origen.

Aqueixes notícies han contribuït al coneixement del veritable poble dispers que ocupà aleshores tot el camp i comarques veïnes. Es deuen a descobriments purament casuals i mal acabats, i és de doldre que el profit d'exploracions més serioses no estimuli a persones o associacions especialitzades a fi d'empendre una investigació més o menys sistemàtica.

Unes petites noves sobre la qüestió hem esclarit durant, algunes excursions fetes, amb altre objecte, per aquest terreny. La seva publicació la creiem útil per als estudiosos.

I. FORNS DE CERÀMICA.—Ens són conegudes les antigues alfareries romanes de l'Hort Lluny, de l'Espluga-Pobra i la propera al Mas de Coll.

L'Hort Lluny està situat a mig km. al E. de Reus, tocant al nomenat camí de Valls, entre aquest i la via ferraada de Reus a Tarragona. El nom de la partida a quina correspon, el Vilar, recorda bé els mots llatins de *villa* i *villarius*.

A l'any 1879 s'hi descobriren els primers rastres romans consistents en 119 monedes que actualment figuren en el monetari del Museu Arqueològic provincial, i en 1905 es començaren de trobar varies

sepultures i restes de forns. La finca era, llavors, propietat del baró d'Ortafà.

Dels forns de ceràmica descoberts, el més notable (Fig. 1) consta de *prefornium* (P), *fornax* (F), d'uns 3 m. de diàmetre, i una canal que els uneix, conservant-se encara una de les voltes que recubrien el fornax en forma d'engraellat. Es, pertant, molt semblant als de Heiligemberg descrits per En Bouquier.

Prop d'aquest punt, en el marge dret de la riera de l'Abeurada, s'hi observen dues grans cavitats cilíndriques que constitueixen una altra varietat de forns.

En el barranc de l'Espluga-Pobra, entre el passeig de la Mina i el camí de les Animes, hi ha un forn cilíndric vertical i en el marge d'una vinya l'obertura de dos més en engrallat. (Fig. 4).

En el Mas de Coll només hi ha estat descoberta, gràcies al tall de la trinxera de la via de M. Z. A., una gran quantitat de testos.

La ceràmica de totes tres localitats és ben semblant i quasi sempre del tipus grosser, ordinari, de la nostra terra. Hi abunden tègules, imbrices, plats i cantis de varies formes, ribelles, fragments de grans gerres, hidries, urnes, pondus, etc. En un coll d'àmfora de Mas de Coll hi hem vist gravada una CR, marca de la rajoleria (figura 2) i en un altre de l'Espluga-Pobra, una P.

Del mateix Mas de Coll és el bonic fragment, en igual pasta grossera, que reproduïm, que representa una dona jove i que sembla degué de correspondre a una anefixa. (Fig. 3).

II. ENTERRAMENTS.—A l'any 1905 es descobriren a l'Hort Lluny unes sepultures de tègules i imbrices disposades en la for-

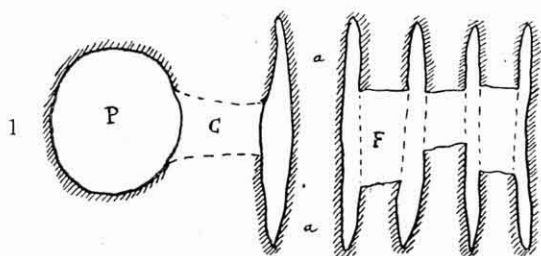
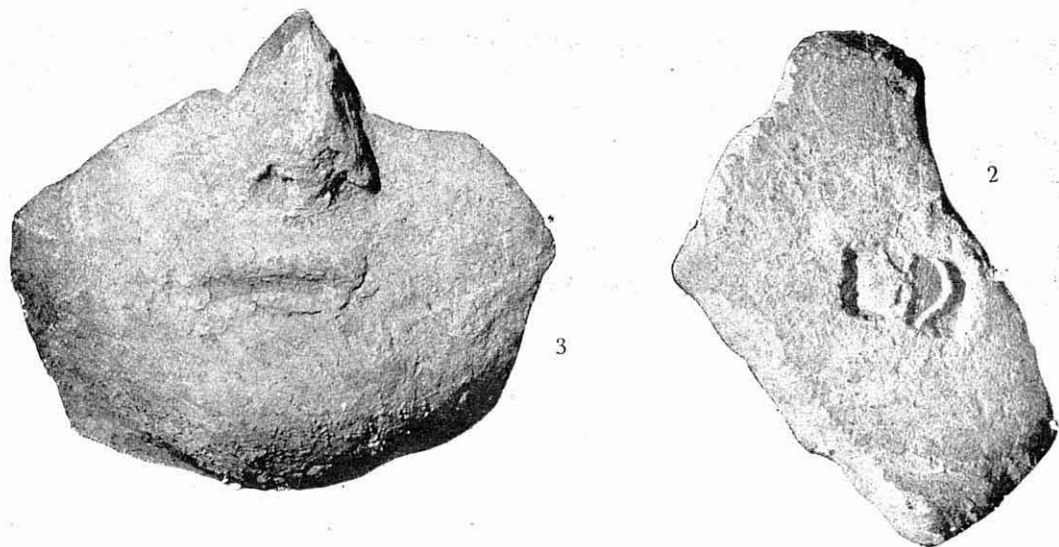

Fig. 1. Forn de ceràmica de l'Hort Lluny.—2. Marca esgrafiada de la rajoleria de l'Espluga Pobra.—3. Fragment d'una cara de dona en fang, (forn de prop Maspujols).—4 Forns de l'Espluga Pobra.

Foto. de l'autor.

ma corrent de tots els enterraments d'aquesta classe en nostre país: En una d'elles les extremitats inferiors del respectiu esquelet estaven ficades en un cul d'ampora; també es lliuraren dues àmfores serrades pel mig contenint cada una un esquelet d'infant.

A l'any 1912, en el reduït espai d'uns vint metres quadrats, s'hi trobà una veritable necròpoli de catorze sepultures més, les quals es poden classificar en dos tipus: les unes de teules, com les anteriors, i les altres de lloses.

Els qui practicàren aitals excavacions no trobaren més restos que els esquelets de les persones enterrades, dels quals en menyspreu per a l'Antropologia, no se sab el què avui dia se n'ha fet.

Pels voltants de Prades, que tan interessants venen a ésser des del punt de vista de la prehistòria, hi hem pogut estudiar alguns enterraments que suposem romans, de la baixa època o segles II-III de J.-C., per la seva semblança amb els propis d'aquest temps a la nostra terra.

A la partida dels Rossinyols, a un km. al W. de Prades, entre els camins de Vilanova i d'Albarca s'hi trobaren, fa alguns anys, cinc o sis sepulcres de lloses, de calissa i pissarra, sense coberta, orientats de sol ixent a ponent. A la partida dels Segalassos, a mà dreta del camí de Prades a Albarca, i a prop de les anteriors, se n'hi trobà una altra orientada idènticament; i una altra a la partida de l'Estapà.

A tres km. al W. de Prades i a un del Màs de Regiments, a uns cent ms. del camí que va a Albarca i a Ulldemolins, hi reconeguèrem l'any passat amb nostre plorat amic En Ferràn Gay, en el cim de un turó format com tot aquell terror per pissarres primàries o llecorelles, una altra caixa de lloses ja mig descoberta o profanada per un extrem. Poguérem fer-ne retirar el cadàvre que estava allargat i en decubit supí, orientat amb el cap a ponent i els peus a sol ixent.

El cap de l'esquelet, bastant ben conservat, amb bona dentadura i que vé a correspondre a un individu (home) de més de mitja edat, és molt interessant des del punt

de vista antropomètric; havent-hi prè les mides craniològiques següents:

Diàmetre àntero-posterior màxim 180 mm.
Diàmetre transversal màxim 124 mm.
Alçària (bàsio-bregmàtica) 125 mm.

de les quals en resulten els següents índexs:

Índex cefàlic horitzontal 68,5
Índex vèrtico-longitudinal 69,1
Índex vèrtico-transversal 100,8

Es veu, doncs, que es tracta d'un crani exageradament dolicocefal, bastant camecefal i acrocéfal.

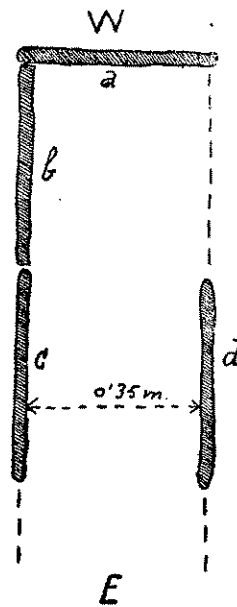

Fig. 5.-Caixa de lloses, Prades

La longitud total del fèmur esquerre és de 455mm., d'un individu de gran talla, per consegüent.

La llargària de l'òbit (Fig. 5) és d'uns 2 ms., l'amplària de 35 cm. i la profunditat d'uns 40 cm. Mancava la coberta, i les lloses observades sigueren: la capçalera, de calissa; les del costat S., una d'arenisca roja al cap i una de pissarra als peus; una sola a la banda N. de calissa i enfront de la de pissarra.

III. UNA VIL·LA ROMANA AL CAP DE SALOU.— Excursionejant

l'estiu passat per les contrades del Cap de Salou, en la falda d'un turó proper a la nomenada platja Llargà o del Pinatell, mig recoberts per la terra de conreu, hi identificàrem alguns fragments de ceràmica romana de la grossera, corresponents principalment a àmfores corrents. Després d'un exàmen més entretingut hi trobàrem altres fragments de ceràmica i alguns trossos de la negra campaniana i la meitat de la mola superior d'una *mola versatilis*, tot barrejat amb gran quantitat de bocins d'un mosaic o paviment tessellat.

Per aquesta troballa és vé, doncs, en coneixement de l'antiga existència d'una vila romana en aquell punt de nostre litoral.

SALVADOR VILASECA.

Agost, 1920.

